

Academia de Studii Economice, București
Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică
Specializarea: Cibernetică Economică
Anul 2023-2024

***Analiza procesului de globalizare și impactul asupra
economiei. Identificarea modalităților de adaptare a sistemelor
economice naționale la aceste schimbări.***

Cadru didactic coordinator: Stanica Nicole

Numele studentilor: Grosu Catalina-Ionela

Iordan Maria-Alexandra

Cuprins

<i>Introducere .....</i>	<i>3</i>
<i>1. Analiza procesului de globalizare si impactul asupra economiei romanesti .....</i>	<i>4</i>
<i>1.1. Cadrul Teoretic .....</i>	<i>4</i>
<i>1.2. Procesul de Globalizare și Economia Românească .....</i>	<i>4</i>
<i>1.3. Impactul Globalizării asupra Pieței Muncii în România .....</i>	<i>7</i>
<i>1.4. Concluzii .....</i>	<i>8</i>
<i>2. Identificarea efectelor globalizării asupra structurii si dinamicii pietei muncii din Romania .....</i>	<i>8</i>
<i>3. Analiza si diagnoza impactului globalizării asupra pietei muncii din Romania .....</i>	<i>9</i>
<i>3.1. Analiza PESTELE .....</i>	<i>9</i>
<i>3.2. Analiza POPIT .....</i>	<i>11</i>
<i>3.3. Analiza SWOT .....</i>	<i>12</i>
<i>3.4. Cele 5 Forte ale lui Porter .....</i>	<i>13</i>
<i>3.5. Matricea Boston Consulting Group (BCG).....</i>	<i>15</i>
<i>3.6. Matricea McKinsey.....</i>	<i>16</i>
<i>3.7. Analiza MoSCoW .....</i>	<i>17</i>
<i>3.8. Analiza principalilor indicatori macroeconomici .....</i>	<i>18</i>
<i>4. Solutii si modalitati de adaptare a sistemului economic national la schimbarile determinate de globalizare .....</i>	<i>24</i>
<i>Concluzii.....</i>	<i>25</i>
<i>Bibliografie.....</i>	Error! Bookmark not defined.

Introducere

Globalizarea reprezintă un fenomen complex ce a schimbat profund peisajul economic global în ultimele decenii. Integrarea economiilor naționale într-o rețea globală de producție, comerț și investiții a generat atât oportunități, cât și provocări pentru sistemele economice naționale. În acest context, devine esențial să analizăm modul în care procesul de globalizare influențează economiile naționale și să identificăm strategii prin care acestea pot să se adapteze la aceste schimbări.

Impactul globalizării poate fi divers, cuprinzând creșterea comerțului internațional, transformări în structura pieței muncii, transferuri de tehnologie și ajustări în politica economică. Analiza acestor efecte este crucială pentru a înțelege atât oportunitățile, cât și provocările cu care se confruntă economiile naționale în era globalizării. Schimbările induse de globalizare pot necesita ajustări semnificative în politica economică, în instituții și în practicile economice ale unei țări, pentru a răspunde eficient la noile provocări și oportunități. Astfel, identificarea modalităților de adaptare devine crucială pentru asigurarea unei dezvoltări economice durabile și echilibrate în contextul globalizării.

În contextul unei lumi din ce în ce mai interconectate, este crucial să înțelegem modul în care globalizarea influențează diverse aspecte ale economiei, iar una dintre cele mai importante sfere de interes este piața muncii. Această cercetare își propune să analizeze efectele globalizării asupra pieței muncii din România și modalitățile de adaptare a sistemului economic național la aceste schimbări. Această temă oferă oportunitatea de a analiza impactul globalizării asupra diversității locurilor de muncă, a salariilor, a condițiilor de muncă și a cerințelor de competențe. Prin investigarea acestor aspecte, putem identifica atât oportunitățile, cât și amenințările aduse de globalizare pentru angajați, angajatori și economia în ansamblu. De asemenea, cercetarea efectelor globalizării asupra pieței muncii în România poate oferi perspective relevante pentru elaborarea politicilor publice și a strategiilor de adaptare la schimbările din mediul economic internațional.

Prin urmare, abordarea acestei teme într-un proiect de cercetare poate contribui la conturarea unui tablou complet al transformărilor din piața muncii românească, furnizând informații valoroase pentru luarea deciziilor informate și pentru pregătirea unei forțe de muncă competitive și adaptabile la cerințele unei lumi globalizate.

Deși s-au efectuat studii anterioare despre impactul globalizării asupra economiei românești, schimbările rapide și profunde aduse de globalizare în ultimele decenii mențin subiectul în centrul atenției. Analiza acestor efecte este esențială pentru înțelegerea transformărilor structurale, provocărilor și oportunităților în fața forței de muncă românești în contextul unei economii globale în schimbare continuă.

Principalele obiective ale acestei lucrări sunt următoarele:

- Analizarea procesului de globalizare și a impactului asupra economiei românești
- Identificarea efectelor globalizării asupra pieței muncii din Romania

- Propunerea de modalități de adaptare a sistemului economic național la schimbările determinate de globalizare

Pentru atingerea obiectivelor propuse, în această cercetare vom folosi o abordare mixtă, combinând metode cantitative și calitative. Vom realiza analize statistice, studii de caz și analize comparative pentru a obține o imagine cuprinzătoare a impactului globalizării asupra pieței muncii din România.

Lucrarea debutează cu o introducere care subliniază importanța analizării impactului globalizării asupra economiei și pieței muncii din România. În primul capitol, intitulat "Analiza procesului de globalizare și impactul asupra economiei românești", se analizează fundamentul teoretic al globalizării și influența sa asupra economiei și pieței muncii din România, ilustrându-se impactul acestui proces asupra diverselor sectoare și unități economice. Al doilea capitol, "Identificarea efectelor globalizării asupra structurii și dinamicii pieței muncii din România", se concentrează pe evaluarea schimbărilor structurale și a dinamicii ocupării forței de muncă. În capitolul trei, "Analiza și diagnoza impactului globalizării asupra pieței muncii din România", se utilizează diverse instrumente și tehnici de analiză pentru a oferi o perspectivă cuprinzătoare asupra impactului globalizării. Iar în final, capitolul patru, "Soluții și modalități de adaptare a sistemului economic național la schimbările determinate de globalizare", se propun diverse strategii pentru adaptarea economiei românești la provocările globalizării.

1. Analiza procesului de globalizare și impactul asupra economiei românești

1.1. Cadrul Teoretic

Globalizarea poate fi definită ca un proces complex de integrare economică, socială, culturală și politică la nivel mondial, care implică o creștere a interacțiunilor și interdependențelor între state, companii și indivizi. Acest proces este facilitat de dezvoltarea tehnologiilor informaționale și de comunicații, liberalizarea comerțului și a investițiilor, precum și de mobilitatea crescută a factorilor de producție. Teoriile economice ale comerțului internațional și ale investițiilor străine directe oferă perspective relevante pentru înțelegerea impactului globalizării asupra economiilor naționale.

1.2. Procesul de Globalizare și Economia Românească

România a fost profund afectată de procesul de globalizare începând cu tranziția la economia de piață în anii '90 și aderarea la Uniunea Europeană în 2007. Integrarea economică internațională a adus atât oportunități, cât și provocări pentru economia românească.

Pe de o parte, liberalizarea comerțului și investițiilor străine directe au stimulat creșterea economică și modernizarea unor sectoare. Pe de altă parte, concurența acerbă și presiunile pentru restructurare au condus la închiderea multor întreprinderi necompetitive și la creșterea șomajului.

Procesul de globalizare a avut un impact semnificativ asupra economiei românești, cu implicații deosebite asupra pieței muncii. Globalizarea a adus atât oportunități, cât și provocări pentru piața muncii din România. Exporturile au jucat un rol important în susținerea locurilor de muncă, iar în 2019, peste 1,6 milioane de locuri de muncă din România au fost susținute de exporturi, reprezentând 18% din totalul locurilor de muncă. Aproximativ jumătate dintre aceste locuri de muncă se regăsesc în sectorul serviciilor, iar acestea sunt, în medie, cu 12% mai bine plătite decât locurile de muncă din alte domenii. De asemenea, globalizarea a adus avantaje pentru consumatori, prin importuri mai accesibile datorită taxelor reduse și a competiției crescute, ceea ce a dus la scăderea prețurilor la bunuri și servicii. Consumatorii beneficiază de o varietate mai mare de produse și servicii, contribuind la creșterea nivelului de bunăstare și confort. În cadrul Uniunii Europene, piața unică a avut un impact semnificativ, eliminând barierele comerciale între statele membre și creând aproximativ 2,8 milioane de locuri de muncă. UE este unul dintre cei mai mari actori de pe scena comerțului internațional, fiind al doilea cel mai mare exportator de mărfuri din lume după China și al treilea importator după SUA și China.

Sectoarele care au suferit cele mai mari schimbări din urma globalizării în România sunt:

- ***Industria Auto***

Globalizarea a adus atât oportunități, prin extinderea pe piețele internaționale și creșterea exporturilor, cât și provocări, prin intensificarea concurenței și posibilitatea transferului unor activități către alte țări, ceea ce poate afecta locurile de muncă locale, în special în sectorul auto.

Un exemplu relevant este compania *Dacia*, care a fost nevoită să se adapteze cerințelor piețelor internaționale și să concureze cu producătorii auto globali. Preluarea Daciei de către Renault în 1999 a reprezentat un moment crucial în integrarea companiei în economia globală. Renault a investit semnificativ pentru modernizarea producției și dezvoltarea de noi modele Dacia, adaptate cerințelor pieței internaționale, cum ar fi Logan și Duster. Ca urmare a globalizării, Dacia s-a extins în peste 40 de țări, devenind unul dintre cei mai importanți exportatori din România.

Modelele Dacia combină calitatea Renault cu prețuri accesibile, ceea ce le-a permis să cucerească segmente largi de clienți în Europa și Africa de Nord. Globalizarea a facilitat extinderea Daciei pe piețele internaționale, beneficiind de tehnologii și resurse globale, consolidându-și totodată poziția în cadrul grupului Renault. Totuși, o consecință a globalizării poate fi presiunea pentru standardizare și adaptare la cerințele piețelor internaționale, ceea ce poate afecta identitatea și specificul local al mărcii Dacia.

De asemenea, globalizarea a adus oportunități de creștere și diversificare a gamei de produse, dar a impus și necesitatea de a fi competitivă la nivel global, ceea ce poate fi un factor de presiune asupra producătorului auto românesc. În același timp, globalizarea a facilitat accesul la tehnologii avansate și la resurse financiare, permițând Daciei să își îmbunătățească produsele și să se extindă pe noi piețe.

Astfel, globalizarea a avut un impact mixt asupra Daciei, aducând atât oportunități, cât și provocări. Este esențial ca producătorul auto să gestioneze cu atenție procesul de globalizare, să

își păstreze identitatea și specificul local, dar să fie și adaptabil și competitiv la nivel internațional pentru a profita de avantajele oferite de integrarea economică globală.

- ***Sectorul IT și Securitatea Cibernetică***

Globalizarea a redefinit complet sectorul IT, transformându-l într-un mediu globalizat, interconectat și competitiv. Accesul la talente internaționale a devenit mai ușor, iar competiția s-a intensificat, determinând companiile să fie mai inovatoare și mai agile. De asemenea, globalizarea a deschis noi piețe și oportunități de afaceri, permițând companiilor să își extindă prezența la nivel mondial și să se diversifice.

Companii precum *Bitdefender* și *UiPath* au excelat în urma globalizării, reușind să-și extindă operațiunile la nivel mondial. Cu toate acestea, schimbările rapide din domeniul tehnologic și concurența globală pot influența modul în care aceste companii se adaptează și își mențin locurile de muncă.

Fondată în 2001, Bitdefender a reușit să-și extindă afacerea la nivel global datorită oportunităților oferite de globalizare. Compania a investit puternic în inovație și marketing pentru a-și promova produsele de securitate cibernetică pe piețele internaționale. Bitdefender este acum prezent în peste 150 de țări, având clienți atât în rândul utilizatorilor individuali, cât și al companiilor și instituțiilor. Globalizarea a permis Bitdefender să devină unul dintre cei mai importanți jucători pe piața de securitate IT la nivel mondial.

Iar UiPath, înființată în România în 2005, și-a extins rapid operațiunile la nivel global, deschizând birouri în SUA, Japonia, India și multe alte țări. Globalizarea a permis UiPath să atragă investiții masive de la fonduri de risc și să devină una dintre cele mai valoroase companii de tehnologie din lume, cu o evaluare de peste 35 de miliarde de dolari în 2021. UiPath a reușit să-și vândă soluțiile de automatizare a proceselor robotice (RPA) la scară globală, beneficiind de tendințele de digitalizare și automatizare accelerate de pandemia COVID-19.

- ***Industria petroliera***

Globalizarea a schimbat fundamental industria petrolieră prin creșterea competiției și accesul extins la resursele de petrol la nivel global. Acest fenomen a influențat distribuția, producția și prețurile petrolului, având un impact semnificativ asupra economiilor și politicilor energetice la nivel mondial.

Rompetrol, una dintre cele mai mari companii petroliere din România, a fost puternic influențată de procesul de globalizare. Ca pionier în extinderea operațiunilor pe piețele internaționale, Rompetrol a beneficiat de oportunitățile oferite de globalizare pentru a-și diversifica activitățile și a-și consolida prezența în Europa de Est și Asia Centrală.

Integrarea economică globală a facilitat expansiunea Rompetrol, permițând companiei să acceseze noi piețe și să încheie alianțe strategice cu parteneri internaționali în țări precum Bulgaria, Georgia și Kazahstan. Aceste parteneriate au adus beneficii sub forma accesului la experiență, tehnologie și resurse la nivel global.

Cu toate acestea, globalizarea a generat și provocări semnificative pentru Rompetrol. Intrarea pe piață a unor companii petroliere internaționale mari și creșterea importanței energiei alternative au intensificat concurența în industrie. Pentru a rămâne competitivă, Rompetrol a fost nevoită să își adapteze strategiile și să optimizeze operațiunile pentru a face față noilor realități ale unei piețe globalizate.

În plus, procesul de globalizare a adus o armonizare a reglementărilor și standardelor în industria petrolieră la nivel mondial. Rompetrol a trebuit să își ajusteze practicile și să respecte noile cerințe legislative și de mediu pentru a rămâne conformă cu standardele internaționale și pentru a-și menține accesul la piețele globale.

- ***Sectoarele Vulnerabile***

Industrii precum industria textilă, a încălțăminte și a prelucrării metalelor de bază sunt expuse la transferul activităților către alte țări, ceea ce poate duce la pierderea locurilor de muncă necalificate și la schimbări semnificative în structura ocupării forței de muncă.

Aceste sectoare au fost puternic afectate de globalizare, fie prin creșterea oportunităților și a concurenței, fie prin schimbările structurale și posibilitatea de relocare a activităților. Este esențial ca România să gestioneze aceste schimbări și să valorifice oportunitățile oferite de globalizare pentru a asigura o piață a muncii competitivă și sustenabilă în contextul economic actual.

1.3. Impactul Globalizării asupra Pieței Muncii în România

Globalizarea a avut un impact semnificativ asupra pieței muncii din România. Restructurarea economică și deschiderea către piețele internaționale au determinat schimbări în structura ocupării forței de muncă, cu o creștere a ponderii sectoarelor orientate spre export și a serviciilor. Totodată, cerințele de competențe s-au modificat, cu o cerere mai mare pentru abilități tehnice și lingvistice. Salariile au crescut în unele sectoare, dar inegalitățile salariale s-au accentuat. Globalizarea a avut un impact semnificativ asupra pieței muncii din România, generând atât oportunități, cât și provocări.

Potrivit datelor statistice, numărul de locuri de muncă susținute direct sau indirect de exporturile UE a crescut semnificativ, ajungând de la 21,7 milioane în 2000 la 38 de milioane în 2019. Unul din cinci locuri de muncă din UE depinde de exporturi, iar în România, exporturile către țările din afara UE susțin 1,3 milioane de locuri de muncă. De asemenea, alte 335.000 de locuri de muncă din România depind de exporturile altor state UE către țări terțe, reprezentând în total 18% din locurile de muncă din țară. Totodată, ponderea lucrătorilor cu înaltă calificare în locurile de muncă asociate exportului este în creștere, iar aceste locuri de muncă sunt în medie cu 12% mai bine plătite decât altele.

Pe de altă parte, globalizarea a adus și provocări pentru piața muncii din România. Creșterea concurenței între companii, determinată de globalizare, poate duce la închiderea unor întreprinderi, transferul acestora către alte țări și, implicit, la pierderea locurilor de muncă.

Sectoarele cele mai vulnerabile sunt cele caracterizate de locuri de muncă necalificate, precum industria textilă, a încălțăminte, a prelucrării pielii și metalelor de bază. Aceste sectoare sunt expuse la transferul activităților către alte țări, ceea ce poate afecta ocuparea forței de muncă locală.

Astfel, globalizarea a adus atât beneficii, prin crearea de locuri de muncă și creșterea exporturilor, cât și provocări, prin intensificarea concurenței și posibilitatea pierderii unor locuri de muncă în sectoarele vulnerabile la schimbările determinate de integrarea în economia globală. Este esențial ca România să abordeze aceste provocări și să valorifice oportunitățile oferite de globalizare pentru a asigura o piață a muncii competitivă și sustenabilă în contextul economic actual.

1.4. Concluzii

În concluzie, procesul de globalizare a avut un impact profund asupra economiei românești, determinând schimbări structurale și provocări pentru piața muncii. Deși integrarea economică internațională a adus oportunități de creștere și modernizare, aceasta a generat și presiuni pentru adaptare și restructurare. Capitolele următoare vor analiza în detaliu impactul globalizării asupra pieței muncii din România, evidențiind atât oportunitățile, cât și amenințările aduse de acest fenomen complex. Globalizarea a avut un impact semnificativ asupra economiei și pieței muncii din România, aducând atât oportunități, cât și provocări. Sectoare precum industria auto, IT-ul și securitatea cibernetică au beneficiat de globalizare prin extinderea pe piețele internaționale și creșterea exporturilor, în timp ce sectoarele vulnerabile au resimțit schimbări semnificative, cum ar fi pierderea locurilor de muncă necalificate. Este esențial ca România să gestioneze aceste schimbări, să se adapteze la noile cerințe ale economiei globale și să valorifice oportunitățile oferite de globalizare pentru a asigura o piață a muncii competitivă și sustenabilă în contextul economic actual. Prin abordarea strategică a impactului globalizării, România poate să își consolideze poziția pe piața internațională și să își sprijine dezvoltarea economică pe termen lung.

2. Identificarea efectelor globalizării asupra structurii și dinamicii pieței muncii din Romania

Globalizarea a produs transformări profunde în piața muncii la nivel mondial, iar efectele sale au fost resimțite și în România. Aceste schimbări se reflectă în apariția unor noi tendințe care au modelat dezvoltarea pieței muncii în țara noastră.

- În multe țări, inclusiv în România, reglementările guvernamentale privind relațiile de muncă au cunoscut o diminuare, ceea ce a conferit un grad ridicat de libertate angajatorilor în stabilirea standardelor de muncă, inclusiv a nivelului salariilor și al asigurărilor sociale.
- Globalizarea a stimulat migrația muncitorilor către diferite țări și continente. Această migrație nu se limitează doar la cadrele înalt calificate, ci și la muncitorii simpli, în contextul creșterii sectorului serviciilor.

- Globalizarea a determinat multe companii să își mute operațiunile în țări cu costuri reduse ale forței de muncă, pentru a economisi costurile de producție. Acest fenomen a generat o creștere a ocupării în țările cu salarii mai mici și a dezvoltat practici precum off-shoring-ul.

- Un dezavantaj al globalizării este reprezentat de criticii care condamnă companiile ce își mută afacerile în țări cu forță de muncă ieftină, refuzând să plătească salarii competitive în țările de origine. Cu toate acestea, există și beneficii, precum creșterea competențelor tehnologice și lingvistice, care conduc la dezvoltarea culturală și la scăderea prețurilor la mărfurile obținute prin astfel de practici.

- Nivelul ridicat al șomajului și cererea constantă de forță de muncă din partea angajatorilor au condus la apariția unor forme nestandard de ocupare, precum contractele de scurtă durată sau acordurile privind serviciile cu plată.

- Globalizarea a influențat structura ocupării forței de muncă în România, determinând o creștere a sectorului serviciilor și o reducere a dependenței de sectorul agricol și industrial. De asemenea, a existat o schimbare către ocupații mai specializate și orientate spre tehnologie.

Aceste schimbări profunde în modelul ocupării sunt parte integrantă a globalizării economice. Potrivit lui Lynda Gratton, profesor și director la Future of Work Consortium, globalizarea va influența viitorul muncii prin dispariția unor categorii de joburi, creșterea muncii virtuale globalizate și ascensiunea companiilor "transnaționale". Astfel, adaptarea la aceste schimbări devine esențială pentru a asigura o dezvoltare economică și socială sustenabilă.

3. Analiza si diagnoza impactului globalizarii asupra pietei muncii din Romania

3.1. Analiza PESTELE

Analiza PESTELE examinează factorii politici, economici, sociali, tehnologici, ecologici și legali care influențează piața muncii din România în contextul globalizării. Aceasta evidențiază oportunitățile și amenințările la nivel macroeconomic, ajutând la identificarea tendințelor și provocărilor cheie.

- ***Factorii Politici*** – determina măsura în care un guvern poate influența globalizarea asupra pietei muncii din România

Guvernul României poate influența piața muncii prin intermediul unor politici variate. Politicile privind investițiile străine pot fi orientate în direcția facilitării sau restricționării investițiilor directe străine, cu impact direct asupra participării companiilor străine pe piața muncii și potențialul generării de locuri de muncă. Reglementările fiscale și de muncă, cum ar fi impozitele și legislația privind munca, pot influența costurile pentru angajatori și angajați, modelând nivelul salariilor și condițiile de muncă. Investițiile în educație și formare profesională pot fi promovate de guvern pentru a pregăti forța de muncă pentru cerințele pieței în era globalizării, în timp ce politici privind migrația și mobilitatea forței de muncă pot influența accesul

angajaților la oportunități internaționale și fluxurile migratorii. În plus, politici sociale, precum asigurările de șomaj și pensiile, pot oferi un suport vital pentru angajați în contextul schimbărilor de pe piața muncii și impactul globalizării asupra bunăstării sociale.

- **Factorii Economici** – reprezintă factori determinanți ai performanței unei economii care au impact direct asupra globalizării pieței muncii și au efecte rezonante pe termen lung

Factorii economici modelează impactul globalizării asupra pieței muncii din România, investițiile străine directe, ciclurile economice globale și competiția globală influențând disponibilitatea locurilor de muncă și condițiile de angajare. Avansurile tehnologice și automatizarea schimbă cerințele de competențe și calificări pentru angajați, în timp ce sectorul exporturilor și fluxurile migratorii afectează oferta și cererea de muncă în diferite regiuni.

- **Factorii Sociali** – iau în considerare toate evenimentele ce pot afecta piața și comunitatea socială, atât avantajele, cât și dezavantajele pentru oamenii din zona în care se desfășoară procesul de globalizare

Factorii sociali, cum ar fi schimbările demografice, nivelul de educație și calificările, cultură și valori, sindicatele și organizațiile de muncă, precum și stilul de viață și echilibrul între viața profesională și cea personală, sunt elemente cheie care influențează modul în care globalizarea afectează piața muncii din România. Aceste aspecte interacționează complex pentru a determina cerințele, preferințele și relațiile de muncă ale angajaților și angajatorilor în contextul schimbărilor economice și sociale generate de procesul de globalizare.

- **Factorii Tehnologici** – se referă la inovații în tehnologie ce pot afecta în mod favorabil sau nefavorabil impactul globalizării

Factorii tehnologici joacă un rol central în schimbările aduse de globalizare pe piața muncii din România. Avansurile în automatizare și digitalizare transformă locurile de muncă și cerințele de calificare, în timp ce accesul la internet și platformele online de muncă facilitează colaborarea la distanță și recrutarea globală. Tehnologiile emergente, precum inteligența artificială și blockchain-ul, creează noi domenii de activitate și necesită adaptare rapidă din partea forței de muncă. În același timp, securitatea cibernetică devine o prioritate, întrucât protecția datelor devine tot mai importantă în mediul digital global. Aceste tendințe tehnologice influențează modul în care angajatorii operează și angajează într-o piață muncii în continuă schimbare.

- **Factorii Ecologici** – aceștia includ toți parametrii ce influențează sau sunt determinați de mediul inconjurator

Factorii ecologici exercită o influență semnificativă asupra pieței muncii din România în contextul globalizării. Schimbările climatice, reglementările privind mediu și riscurile naturale pot afecta industriile și cererea de muncă. În același timp, promovarea economiei circulare și tendințele consumatorilor către produse și servicii ecologice pot crea noi oportunități de angajare în sectoarele sustenabile. Adaptarea la aceste schimbări și promovarea dezvoltării durabile pot fi cheia în pregătirea forței de muncă pentru provocările și oportunitățile globalizării ecologice.

- **Factorii Legali** – iau in considerare toate aspectele legale/juridice ce pot afecta globalizarea

Factorii legali și juridici sunt esențiali pentru modul în care globalizarea impactează piața muncii din România. Legislația muncii, investițiile străine, normele privind migrația și securitatea cibernetică, precum și acordurile comerciale internaționale, toate influențează felul în care angajatorii operează și angajează, precum și drepturile și condițiile de muncă ale angajaților. Aceste reglementări formează un cadru legal care poate susține sau limita adaptarea pieței muncii la schimbările globale și la provocările economice.

- **Factorii Etici** – reprezintă ansambluri de percepții și prescripții de conduită pentru diverse aspecte ale valorii morale de drept, socioprofesionale

Factorii etici reprezintă o componentă esențială în evaluarea impactului globalizării asupra pieței muncii din România. Respectarea drepturilor omului, promovarea responsabilității sociale corporative, combaterea corupției, susținerea sustenabilității și protecției mediului, precum și promovarea diversității și incluziunii sunt aspecte cruciale. Adoptarea unor practici etice în relațiile de muncă nu numai că contribuie la construirea unei imagini pozitive a companiilor, dar și la susținerea unei piețe muncii mai echitabile, incluzive și durabile în România.

3.2. Analiza POPIT

Analiza POPIT se concentrează pe factorii de personal, organizație, tehnologie și procese care afectează piața muncii. Aceasta ajută la înțelegerea modului în care globalizarea influențează acești factori și modul în care pot fi optimizați pentru a face față provocărilor.

- **Procese** - Se referă la procesele și activitățile necesare pentru a atinge obiectivele stabilite. Analiza explorează modul în care procesele sunt proiectate și implementate, identificând punctele slabe și îmbunătățind eficiența și eficacitatea acestora.

Schimbările aduse de globalizare pot influența procesele de recrutare, selecție, formare și dezvoltare a forței de muncă din România. Analiza proceselor relevante pentru piața muncii poate evidenția nevoile de adaptare la noile cerințe ale pieței globale și la schimbările tehnologice.

- **Organizație** – Se referă la structurile, procesele și entitățile implicate în piața muncii și în adaptarea la schimbările generate de globalizare, luându-se în considerare schimbările în responsabilitățile angajaților și fluxul de lucru.

Organizațiile din România trebuie să se adapteze la schimbările generate de globalizare. Acest aspect analizează modul în care companiile se restructurează, își ajustează strategiile de recrutare și dezvoltare a resurselor umane, precum și modul în care se aliniază la cerințele pieței muncii globale.

- **Persoane** - Se referă la aspectele legate de forța de muncă și modul în care aceasta este afectată de schimbările generate de globalizare. Acest factor include: calificările și competențele forței de muncă, adaptabilitatea și mobilitatea forței de muncă, impactul asupra ocupării și condițiilor de muncă, aspecte demografice.

În contextul globalizării, persoanele reprezintă forța de muncă din România și modul în care sunt afectate de schimbările aduse de globalizare. Aici se includ aspecte precum calificările, competențele, adaptabilitatea la schimbare, mobilitatea forței de muncă, precum și impactul globalizării asupra nivelului de ocupare și condițiilor de muncă.

- ***Tehnologia Informatiei*** - Se referă la impactul și rolul tehnologiei informației în evoluția și adaptarea pieței muncii la schimbările generate de globalizare. Acest factor include: digitalizarea și automatizarea locurilor de muncă, analiza datelor și perspectivele oferite, eficiența și inovația în procesele de muncă, necesitatea adaptării la noile tehnologii.

Avansul tehnologic și digitalizarea sunt aspecte esențiale în contextul globalizării și pot influența semnificativ piața muncii din România. Analiza impactului tehnologiei asupra ocupării forței de muncă, a cerințelor de calificare și a noilor oportunități de angajare este crucială pentru a înțelege modul în care globalizarea afectează piața muncii.

3.3. Analiza SWOT

Analiza SWOT identifică punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările pieței muncii din România în contextul globalizării. Aceasta permite o evaluare holistică a impactului globalizării și ajută la dezvoltarea de strategii pentru a profita de oportunitățile și a minimiza riscurile.

- ***Puncte TARI (Strengths)***

Principalele puncte tari ale impactului globalizării asupra pieței muncii din România includ crearea de noi locuri de muncă, creșterea ponderii lucrătorilor calificați și diversificarea oportunităților de angajare. Exporturile către țările din afara UE susțin 1,3 milioane de locuri de muncă în România, reprezentând 18% din totalul locurilor de muncă, iar exporturile altor state UE către țări terțe susțin alte 335.000 de locuri de muncă. Acest lucru demonstrează că globalizarea a adus oportunități de angajare și a contribuit la creșterea numărului de locuri de muncă. Globalizarea a dus la o creștere a ponderii lucrătorilor cu înaltă calificare în totalul locurilor de muncă asociate exportului. De asemenea, locurile de muncă legate de export sunt în medie cu 12% mai bine plătite decât alte locuri de muncă, reflectând beneficiile aduse de globalizare pentru lucrătorii calificați. Prin urmare, punctele tari ale impactului globalizării asupra pieței muncii din România includ crearea de noi locuri de muncă, creșterea ponderii lucrătorilor calificați și diversificarea oportunităților de angajare, reflectând beneficiile aduse de integrarea economică și deschiderea către piețele internaționale.

- ***Puncte SLABE (Weaknesses)***

Impactul globalizării asupra pieței muncii din România aduce cu sine și puncte slabe, cum ar fi pierderea locurilor de muncă, impactul asupra locurilor de muncă necalificate, necesitatea de ajustare a lucrătorilor și creșterea concurenței. Globalizarea poate duce la o creștere a concurenței între companii, ceea ce poate determina închiderea unor firme, transferul acestora către alte țări și, implicit, pierderea unor locuri de muncă. Sectoarele vulnerabile din UE, precum industria textilă, a încălțăminte, prelucrarea pielii și metalelor de bază, sunt cele mai expuse la aceste schimbări.

De asemenea, sectoarele caracterizate de locuri de muncă necalificate sunt mai vulnerabile la efectele negative ale globalizării. Transferul de companii către alte țări poate afecta în special aceste sectoare, cum ar fi industria textilă și a încălțămintei, unde locurile de muncă necalificate sunt predominante. Procesul de ajustare necesar lucrătorilor pentru a se reloca în alte sectoare poate fi dificil și poate submina beneficiile inițiale ale globalizării. Durata perioadei de ajustare poate fi lungă și poate necesita sprijin suplimentar pentru reconversie și reintegrare pe piața muncii. Globalizarea poate crea o concurență mai mare între companii, ceea ce poate duce la presiuni asupra locurilor de muncă existente și la necesitatea de a se adapta la cerințele pieței internaționale. Asadar, este important sa se identifice si sa se gestioneze aceste aspect pentru a minimiza efectele negative si a valorifica beneficiile aduse de integrarea economica globala.

- ***Oportunitati (Opportunities)***

Impactul globalizării asupra pieței muncii din România poate aduce o serie de oportunități care pot fi exploatate pentru stimularea creșterii economice, îmbunătățirea nivelului de trai și dezvoltarea durabilă a societății. Acestea includ dezvoltarea sectoarelor competitive, accesul extins la piețele internațional pentru companii romanesti, cat si transferal de cunostinte si tehnologie si cresterea mobilitatii fortei de munca. Integrarea în lanțurile de aprovizionare globale și extinderea comerțului internațional pot facilita accesul companiilor românești la noi piețe externe și pot promova exporturile, generând astfel noi oportunități de creștere și expansiune pentru afaceri. De asemenea, interacțiunea cu companii și profesioniști din alte țări poate favoriza transferul de cunoștințe și tehnologii avansate către piața muncii din România, contribuind la îmbunătățirea competitivității și inovării în diferite sectoare. In plus, globalizarea poate oferi lucrătorilor români oportunități de mobilitate internațională, precum lucrul în străinătate sau participarea la proiecte internaționale, care pot contribui la dezvoltarea personală și profesională și la îmbunătățirea perspectivei de carieră.

- ***Amenințari (Threats)***

Amenințările generate de impactul globalizării asupra pieței muncii din România includ pierderea locurilor de muncă în sectoarele vulnerabile, precarizarea condițiilor de muncă, competiția crescută pentru locurile de muncă calificate, dezechilibrele sociale și regionale și dependența de fluctuațiile piețelor externe. Aceste amenințări pot afecta stabilitatea locurilor de muncă, nivelurile de trai și coeziunea socială, necesitând implementarea unor strategii și politici adecvate pentru gestionarea riscurilor și minimizarea efectelor negative ale globalizării asupra pieței muncii și economiei românești.

3.4.Cele 5 Forte ale lui Porter

Modelul celor 5 forțe ale lui Porter analizează intensitatea concurenței și atractivitatea pieței muncii din România în contextul globalizării. Acesta examinează puterea de negociere a angajaților și angajatorilor, amenințarea intrărilor noi pe piață, amenințarea produselor și serviciilor substitute și rivalitatea dintre concurenți.

- ***Puterea furnizorilor*** - Se referă la capacitatea furnizorilor de a influența prețurile, calitatea și condițiile de furnizare a resurselor și serviciilor.

În contextul pieței muncii, puterea furnizorilor poate fi reflectată în capacitatea lucrătorilor calificați de a negocia salarii și beneficii, precum și în disponibilitatea resurselor umane pe piață. Globalizarea poate crește puterea furnizorilor prin creșterea concurenței internaționale pentru talente și resurse umane calificate. Companiile și organizațiile internaționale pot avea acces la o bază mai largă de talente și pot oferi salarii și beneficii mai atractive, ceea ce poate crește costurile pentru angajatorii locali. De asemenea, migrația internațională a forței de muncă poate influența disponibilitatea și calitatea resurselor umane din România, ceea ce poate afecta negocierile și relațiile de muncă între angajatori și angajați.

- ***Produse de substituție*** - Se referă la gradul în care există alternative disponibile pentru un produs, serviciu sau resursă, care pot exercita presiune asupra prețurilor și cererii pentru produsul, serviciul sau resursa respectivă.

În contextul pieței muncii, amenințarea de substituție poate proveni din outsourcing, automatizare sau alte modalități de înlocuire a lucrătorilor umani cu alte soluții. Globalizarea poate duce la externalizarea anumitor locuri de muncă în țări cu costuri mai scăzute ale forței de muncă, ceea ce poate reprezenta o amenințare pentru locurile de muncă locale. De exemplu, serviciile de suport tehnic sau contabilitate pot fi externalizate către alte țări, afectând angajarea locală în aceste domenii.

- ***Puterea clienților*** - Se referă la capacitatea clienților de a influența prețurile, calitatea și condițiile de vânzare a produselor sau serviciilor.

În contextul pieței muncii, puterea clienților poate fi reflectată în capacitatea angajatorilor de a impune condiții de muncă, salarii și beneficii, în funcție de cerințele și preferințele lor. Globalizarea poate influența cererea de forță de muncă din partea clienților, în funcție de schimbările în economia globală și în cerințele de pe piață. Companiile din România ar putea fi supuse presiunii clienților pentru a oferi produse și servicii mai competitive, ceea ce ar putea afecta cererea de angajare în anumite sectoare.

- ***Competiția dintre rivali existenți*** - Se referă la nivelul de competiție între companiile existente într-o industrie sau pe o piață.

În contextul pieței muncii, competiția dintre rivali existenți poate fi reflectată în lupta pentru talente și resurse umane calificate între companii, în funcție de oferta și cererea de muncă din piață. Globalizarea poate intensifica concurența între companiile locale și cele internaționale pentru talente și resurse umane calificate. Companiile din România trebuie să se adapteze la această concurență prin îmbunătățirea condițiilor de muncă, dezvoltarea competențelor angajaților și inovarea în procesele de recrutare și retenție.

- ***Amenințarea de intrare a competitorilor noi*** - Se referă la gradul în care este ușor sau dificil pentru noi competitori să intre pe piață și să concureze cu companiile existente.

În contextul pieței muncii, amenințarea de intrare a competitorilor noi poate fi reflectată în gradul de accesibilitate al pieței muncii pentru noii veniți, precum și în resursele și investițiile necesare pentru a concura eficient.

3.5. Matricea Boston Consulting Group (BCG)

Matricea BCG clasifică sectoarele pieței muncii din România în funcție de ritmul de creștere a pieței și cota de piață relativă. Aceasta ajută la identificarea sectoarelor cu potențial ridicat de creștere și a celor care necesită investiții suplimentare pentru a face față provocărilor globalizării.

În contextul efectelor globalizării asupra pieței muncii din România, putem adapta matricea BCG pentru a evalua diferitele sectoare și industrii din țară în funcție de potențialul lor de creștere și de poziția lor relativă pe piață.

- **Cadranul Vaci de muls** se formează atunci când creșterea pieței este redusă, dar cota de piață rămâne ridicată. Acestea pot fi sectoare mature sau în declin, cu o competiție redusă și oportunități limitate de creștere.

Sectoarele tradiționale, cum ar fi agricultura sau industria textilă, ar putea fi considerate "vaci de muls" în ceea ce privește piața muncii din România. Aceste sectoare au o rată de creștere scăzută și se confruntă cu provocări legate de modernizare și adaptare la schimbările globale.

- **Cadranul Stele/Vedete** arată că atât creșterea pieței, cât și cota de piață ating valori ridicate. Acestea oferă oportunități importante de creștere și pot fi motoare ale economiei.

Sectoarele emergente, precum tehnologia informației și comunicațiilor (IT&C), serviciile financiare sau industria energiei regenerabile, pot fi considerate "stele în creștere" în piața muncii din România. Aceste sectoare au o rată de creștere rapidă datorită evoluției tehnologice și a investițiilor străine, oferind oportunități semnificative de angajare și dezvoltare profesională.

- **Cadranul Dileme sau Semne de întrebare** indică produsele cu o creștere ridicată pe piață și cu o cotă de piață scăzută. Acestea pot avea potențial de creștere, dar necesită investiții semnificative și gestionare atentă pentru a-și consolida poziția pe piață.

Sectoarele emergente, cum ar fi industria spațială sau cercetarea și dezvoltarea în domeniul biotehnologiilor, ar putea fi considerate "câini/pietre de moară" în piața muncii din România. Aceste sectoare au potențial de creștere, dar necesită investiții semnificative în infrastructură, educație și inovare pentru a-și atinge potențialul maxim.

- **Cadranul Câini/Pietre de moară** arată faptul că produsele aflate în această clasă au o cotă mică de piață și o creștere de piață aproape nesemnificativă. Acestea pot fi sectoare în declin sau cu o competitivitate redusă, care necesită o reevaluare a poziționării pe piață.

Sectoarele tradiționale în declin sau cu o competitivitate redusă, cum ar fi industria extractivă sau fabricarea de echipamente analogice, ar putea fi considerate "câini" în piața muncii din România. Aceste sectoare se confruntă cu provocări legate de adaptarea la schimbările

tehnologice și de mediu, ceea ce poate duce la o scădere a cererii de forță de muncă și la dificultăți în menținerea competitivității.

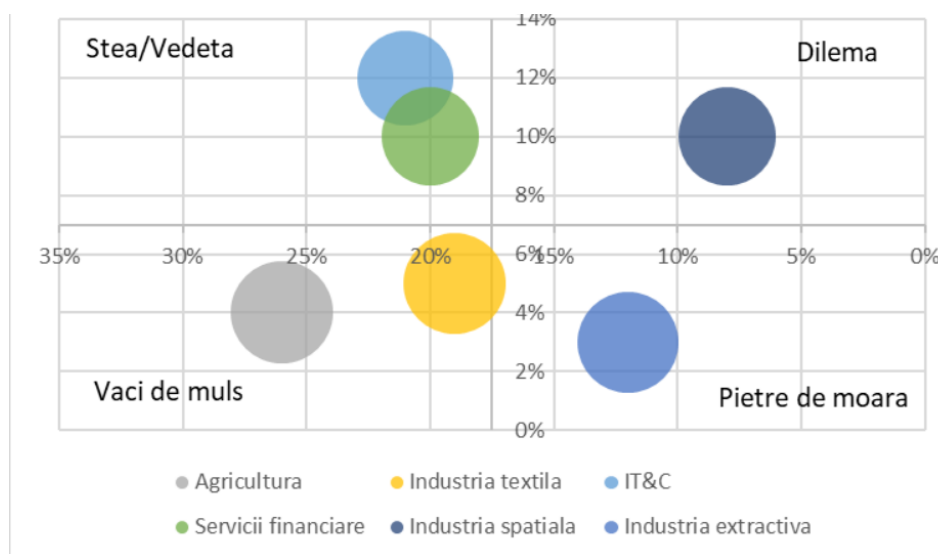

Figure 1. Matricea BCG [Sursa: prelucrare proprie in Excel]

3.6. Matricea McKinsey

Matricea McKinsey evaluează portofoliul de sectoare ale pieței muncii din România în funcție de atractivitatea industriei și poziția competitivă. Aceasta ajută la identificarea sectoarelor prioritare și la alocarea resurselor în mod eficient pentru a profita de oportunitățile globalizării.

Clasificarea elementelor matricei McKinsey:

Clasa A - Sectoarele/industriile cu oportunități mari de creștere și dezvoltare pe termen lung în contextul globalizării și al pieței muncii din România. Acestea sunt sectoarele în care companiile pot investi și crește cu încredere, având în vedere stabilitatea și potențialul de dezvoltare a pieței muncii.

Exemple ar putea include: tehnologia informației și comunicațiilor, industria energetică regenerabilă, sau cercetarea și dezvoltarea în domeniul inovațiilor tehnologice.

Clasa B - Sectoarele/industriile cu oportunități mai moderate de creștere și dezvoltare, dar care implică riscuri mai mari sau incertitudini legate de evoluția pieței muncii din România. Acestea sunt sectoarele care necesită o abordare mai pragmatică și gestionarea atentă a riscurilor.

Exemple ar putea include industria de producție tradițională, construcțiile, sau turismul.

Clasa C - Sectoarele/industriile cu oportunități limitate de creștere și dezvoltare și cu un grad ridicat de risc asociat în contextul globalizării și al pieței muncii din România. Acestea sunt sectoarele în care companiile ar putea adopta o abordare mai conservatoare sau restrânsă, concentrându-se pe maximizarea profitului pe termen scurt sau pe retragere.

Exemple ar putea include: unele sectoare ale industriei manufacturiere în declin, agricultura tradițională sau unele servicii locale cu cerere redusă(industria textila traditionala).

RIDICATA	IT&C	Industria energetica regenerabila	Turism
MEDIE	Cercetare in domeniul inovatiilor tehnologice	Constructii	Industria manufacturiera
SCAZUTA	Industria de productie traditionala	Agricultura traditionala	Industria textila traditionala
	RIDICATA	MEDIE	SCAZUTA

Figure 2. Matricea McKinsey [Sursa: prelucrare proprie in Excel]

3.7. Analiza MoSCoW

Analiza MoSCoW este o tehnică utilizată în managementul proiectelor pentru a prioritiza cerințele și activitățile în funcție de importanța lor. În contextul impactului globalizării asupra pieței muncii din România, analiza MoSCoW poate fi aplicată pentru a clarifica și a gestiona cerințele și provocările asociate acestui fenomen.

▪ **Must have (trebuie avut)**

Cerințele esențiale care trebuie să fie îndeplinite pentru a asigura succesul adaptării la globalizare în piața muncii din România. Acestea ar putea include crearea de noi locuri de muncă, pregătirea forței de muncă pentru cerințele globale și gestionarea schimbărilor structurale. De exemplu, este esențial să se identifice și să se promoveze crearea de noi locuri de muncă pentru a contracara posibilele pierderi generate de globalizare, cat si să se pregătească și să se adapteze forța de muncă la cerințele globale, inclusiv prin programe de formare și reconversie profesională;

▪ **Should have (ar trebui să aiba)**

Cerințele importante, dar nu vitale, care ar aduce valoare adăugată și ar contribui la adaptarea eficientă la globalizare. Acestea ar putea include programe de formare și reconversie profesională, promovarea mobilității forței de muncă și adaptarea la noile cerințe ale pieței globale. De exemplu, ar trebui sa se incurajeze mobilitatea fortei de munca pentru a valorifica oportunitatile oferite de globalizare, cat si sa se gestioneze schimbările structurale generate de globalizare pentru a minimiza impactul negativ asupra locurilor de muncă.

▪ **Could have (ar putea avea)**

Cerințele dorite, dar nu esențiale, care ar putea aduce beneficii suplimentare în contextul globalizării. Acestea ar putea include programe de mentorat și dezvoltare a abilităților, promovarea inovației și a antreprenoriatului în piața muncii. De exemplu, ar putea fi implementate programe de mentorat și dezvoltare a abilităților pentru a sprijini lucrătorii în adaptarea la cerințele pieței muncii globale sau ar putea fi încurajată inovația și antreprenoriatul pentru a stimula crearea de noi locuri de muncă și pentru a valorifica oportunitățile globale.

▪ ***Won't have (nu va avea)***

Cerințele care nu vor fi incluse în planurile de adaptare la globalizare din piața muncii din România. Acestea ar putea fi aspecte considerate ca fiind în afara scopului imediat sau care nu sunt prioritare în contextul schimbărilor globale. Cateva exemple ar fi adoptarea unor politici excesiv de protectioniste ce ar putea încetini integrarea economică și schimburile comerciale, afectând potențialul de creștere pe termen lung al pieței muncii din România sau concentrarea exclusivă pe atragerea investițiilor care se bazează pe muncă ieftină ar putea submina eforturile de dezvoltare a industriei și inovării, conducând la stagnare economică și creștere limitată a locurilor de muncă calificate.

3.8. Analiza principalilor indicatori macroeconomici

În cadrul analizei datelor colectate, vom examina principalii indicatori macroeconomici pentru înțelegerea impactului globalizării asupra pieței muncii din România, cum ar fi rata șomajului, produsul intern brut (PIB), nivelul investițiilor straine directe (ISD) și comerțul internațional. Acești indicatori oferă o perspectivă asupra dinamicii economice și sociale a țării în contextul schimbărilor globale și al integrării economice.

Rata șomajului reflectă procentul populației active care este fără loc de muncă și în căutarea unui. În contextul globalizării, rata șomajului poate fi influențată de schimbările în economie, inclusiv de relocarea activităților economice către alte țări, restructurările industriale și schimbările în cererea de muncă. Conform figurii 1, observăm că rata șomajului a înregistrat o scădere semnificativă în perioada analizată, scăzând de la 8.7% la 5.6%. O rată a șomajului în scădere indică o piață a muncii mai dinamică și reflectă adaptabilitatea forței de muncă la schimbările determinate de globalizare.

Table 1. Rata șomajului în perioada 2012-2023 [Sursa: INS, prelucrare proprie în Excel]

Nr obs	An	Rata șomajului în România
1	2012	8.7
2	2013	9
3	2014	8.6
4	2015	8.4
5	2016	7.2
6	2017	6.1
7	2018	5.3
8	2019	4.9
9	2020	6.1
10	2021	5.6
11	2022	5.6
12	2023	5.6

Table 2. Principalii indicatori macroeconomici, in perioada 2003-2023 [Sursa: INS, prelucrare proprie in Excel]

Anul	Valoarea exportului (milioane euro)	Valoarea importului (milioane euro)	Valoarea investitiilor straine directe (milioane euro)	PIB (miliarde euro)	Numarul de someri
2003	15614	21201	26.33	50.3	658891
2004	18935	26281	45.63	58.9	557892
2005	22255	32568	201.21	79.3	522967
2006	25850	40746	270.96	97.8	522967
2007	29549	51322	315.18	124.7	367838
2008	33725	57240	121.81	139.7	403441
2009	29084	38953	-9.85	118.3	709383
2010	37360	46869	164.63	124.1	626960
2011	45292	54952	3.22	131.5	461013
2012	45069	54703	-164.42	132	493775
2013	49562	55317	-23.92	140.6	512333
2014	52466	58522	203.42	152.4	478338
2015	54610	62971	830.77	159.1	436242
2016	57392	67364	1031.97	170.4	418237
2017	62644	75604	321.61	193.83	351105
2018	67723	82840	1177.91	224.22	288896
2019	69002	86297	1642.84	231.12	257865
2020	62174	80570	112.16	231.77	296051
2021	74705	98379	1099.71	262.98	234757
2022	91945	126034	2071.59	277.9	239064
2023	93098	122046	1228.36	318.5	235636

PIB-ul este o măsură a valorii tuturor bunurilor și serviciilor produse într-o economie într-o anumită perioadă de timp. În contextul globalizării, creșterea PIB-ului poate fi influențată de integrarea în lanțurile globale de aprovizionare, exporturi și investiții străine directe. Conform analizei statistice realizate, putem observa ca in perioada 2003-2023 PIB-ul prezinta un trend crescator, inregistrand minimul de 50.3 mld € in 2003 si maximul de 318.5 mld € in 2023, evidentiindu-se astfel impactul globalizarii asupra economiei romanesti din ultimii 20 de ani. De asemenea, valoarea coeficientului de asimetrie (skewness) este una pozitiva (0.5152), indicand o usoara asimetrie in distributia datelor, cu cateva valori mari in partea dreapta, asadar in ultimii ani s-au inregistrat cele mai ridicate valori ale PIB-ului, globalizarea atingand cote maxime. Această creștere semnificativă a PIB-ului poate fi asociată cu o expansiune economică și o mai mare activitate în diverse sectoare ale economiei, stimuland de asemenea si activitatea din piata muncii. De asemenea, valoarea coeficientului de aplatizare negative sugereaza că distribuția valorilor PIB-ului României în perioada 2003-2023 a fost ușor mai plată decât o distribuție normală, indicând mai puține extreme și o stabilitate relativă a valorilor PIB-ului. Aceasta reflectă o variație moderată în PIB, cu mai puține valori extrem de mari sau extrem de mici.

Table 3. Statistici descriptive pentru PIB [Sursa: prelucrare proprie in Excel, descriptive statistics]

PIB (miliarde euro)	
Mean	162.8295238
Standard Error	15.76606699
Median	140.6
Mode	#N/A
Standard Deviation	72.24919539
Sample Variance	5219.946235
Kurtosis	-0.343400319
Skewness	0.515297024
Range	268.2
Minimum	50.3
Maximum	318.5
Sum	3419.42
Count	21

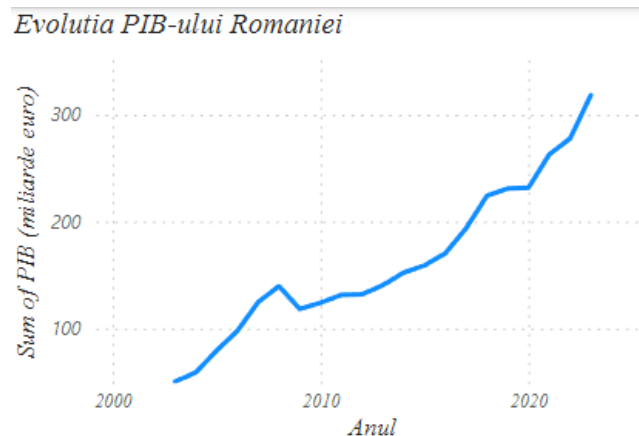

Figure 3. Evolutia PIB-ului Romaniei in ultimii 20 de ani [Sursa: prelucrare proprie in PowerBI]

Investițiile străine directe (ISD) reprezintă un element esențial al procesului de globalizare și pot avea un impact semnificativ asupra pieței muncii din România, influențând nivelul de ocupare, calificările cerute și condițiile de muncă. Prin atragerea de capital străin în economie, ISD-urile contribuie la creșterea competitivității și la diversificarea sectoarelor economice, generând astfel oportunități de angajare și dezvoltare a forței de muncă. În primul rând, investițiile străine aduc cu ele transfer de tehnologie și know-how, ceea ce poate îmbunătăți calitatea și productivitatea muncii în sectoarele respective. Acest lucru poate conduce la creșterea cererii pentru lucrători calificați și la îmbunătățirea condițiilor de muncă. În al doilea rând, ISD-urile pot stimula creșterea economică și dezvoltarea infrastructurii, creând astfel un mediu propice pentru crearea de noi locuri de muncă în diverse sectoare, cum ar fi producția, serviciile și tehnologia. În plus, investițiile străine pot contribui la integrarea economică și la consolidarea relațiilor comerciale internaționale, facilitând astfel accesul lucrătorilor români la oportunități de angajare și schimburi profesionale pe plan internațional.

Table 4. Statistici descriptive pentru ISD [Sursa: prelucrare proprie in Excel, descriptive statistics]

Valoarea investitiilor straine directe (milioane euro)	
Mean	508.1485714
Standard Error	136.9028381
Median	203.42
Mode	#N/A
Standard Deviation	627.3676183
Sample Variance	393590.1285
Kurtosis	0.379092725
Skewness	1.155497679
Range	2236.01
Minimum	-164.42
Maximum	2071.59
Sum	10671.12
Count	21

Analizand datele statistice furnizate in figura se pot deduce mai multe concluzii importante despre setul de date. Media ISD-urilor este de 508,15 milioane de euro, ceea ce arată că România a reușit să atragă un volum semnificativ de investiții străine pe parcursul perioadei 2003-2023. Totuși, variabilitatea ridicată (deviația standard mare) sugerează că aceste investiții nu au fost constante și au fluctuat semnificativ de la an la an. Mediana mult mai mică decât media și deviația standard mare indică o distribuție asimetrică, cu câțiva ani de investiții foarte mari care au influențat media. Aceasta este susținută de asimetria pozitivă și de kurtosis, care indică prezența unor valori extreme mari. Intervalul mare dintre valoarea minimă (-164,42 milioane de euro) și cea maximă (2071,59 milioane de euro) sugerează că România a avut ani foarte variabili în ceea ce privește atragerea investițiilor străine directe, inclusiv ani de ieșiri nete de capital și ani de influxuri mari. Variabilitatea ridicată și prezența valorilor extreme pot fi rezultatul diferiților factori economici, politici și sociali care au influențat mediul investițional din România în această perioadă. De exemplu, criza financiară globală din 2008-2009, aderarea la Uniunea Europeană în 2007 și reformele economice interne pot fi reflectate în fluctuațiile ISD-urilor.

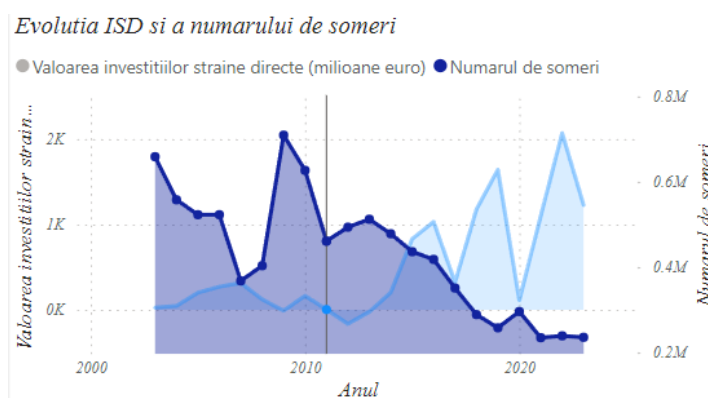

Figure 4. Evolutia ISD si a Numarului de Someri [Sursa: prelucrare proprie in PowerBI]

Vizualizand graficul din figura, se poate observa ca numarul de someri si ISD-urile au evoluții invers proportionale, ceea ce înseamnă că, pe măsură ce investițiile străine directe cresc, numarul de someri se reduce, evidențiind astfel impactul acestora asupra pieței muncii, generând noi oportunități de angajare și dezvoltare a forței de muncă.

Globalizarea a jucat un rol semnificativ în facilitarea acestui flux de investiții, deschizând porțile pentru investitori străini să exploreze oportunitățile din România. O analiză detaliată a distribuției investițiilor străine directe pe sectoare economice arată o preferință a investitorilor străini pentru industrii precum industria, comerțul, intermedierea financiară și asigurările, subliniind impactul globalizării asupra diversificării portofoliilor de investiții. În ceea ce privește distribuția geografică internă, regiunea București-Ilfov a atras cea mai mare parte (62,7%) din totalul ISD-urilor, evidențiind centrul economic al țării ca destinație principală pentru investițiile străine. În ceea ce privește țările partenere, Germania a fost principalul investitor final, contribuind

cu 14,9% la totalul ISD-urilor, în timp ce Țările de Jos au ocupat prima poziție în clasamentul investitorilor imediați, cu o cotă de 21,9%.

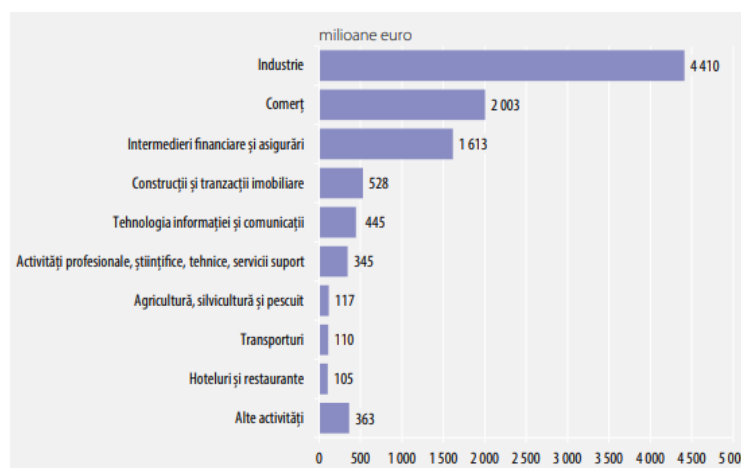

Figure 5. Fluxul net de ISD detaliat pe principalele activități economice [Sursa: Investițiile straine directe în România-raport anual 2022-BNR]

De asemenea, exporturile și importurile joacă un rol crucial în contextul globalizării economiei României, reflectând interconectivitatea sa cu piețele internaționale și evoluția relațiilor comerciale. În 2023, valoarea totală a importurilor a înregistrat o ușoară scădere, ajungând la 122 miliarde euro, comparativ cu 126 miliarde euro în 2022. În schimb, exporturile au înregistrat o creștere modestă, atingând 93 miliarde euro, față de 91 miliarde euro în 2022. Conform figurii, comerțul internațional prezintă un trend ascendent, evoluând pozitiv pe parcursul celor 20 de ani, valoarea exportului depășind valoarea importurilor. În ceea ce privește relația dintre comerțul internațional și numărul de someri putem observa că relația dintre acestea este invers proporțională, la fel ca în cazul ISD-urilor (pe măsura ce valoarea comerțului internațional crește, numărul de someri scade, generându-se noi locuri de muncă).

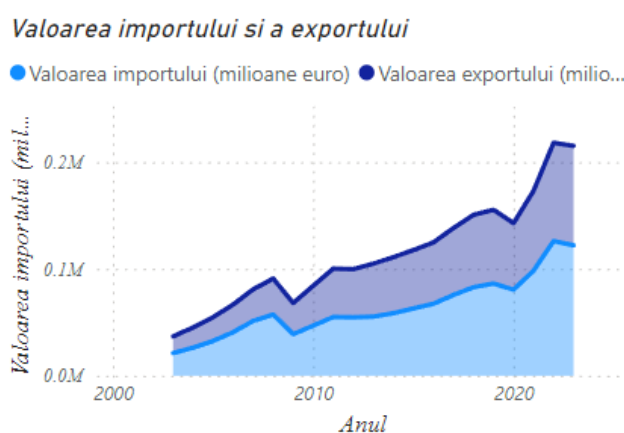

Figure 6. Valoarea importului și a exportului, în perioada 2003-2023 [Sursa: prelucrare proprie în PowerBI]

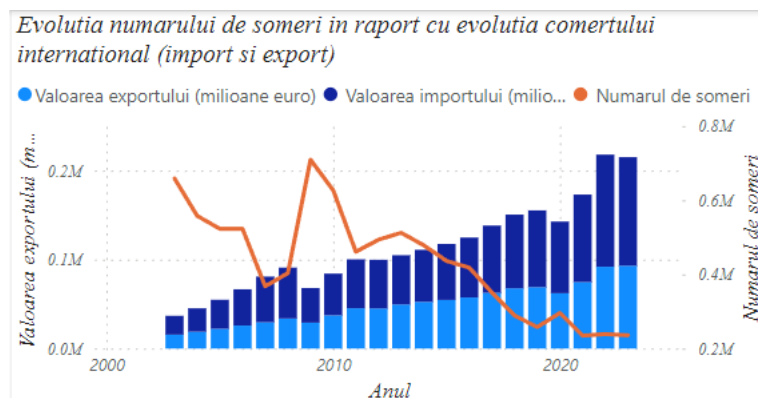

Figure 7. Evolutia numarului de someri in raport cu evolutia comertului international in ultimii 20 de ani [Sursa: prelucrare proprie in PowerBi]

Germania continuă să fie principalul partener comercial al României, atât în ceea ce privește exporturile, cât și importurile. În 2023, Germania a reprezentat principalul destinatar al exporturilor românești, cu o valoare de 19,4 miliarde euro, și cel mai important furnizor de importuri, cu 23,6 miliarde euro. Italia și Ungaria au ocupat, de asemenea, poziții importante în topul partenerilor comerciali ai României, indicând interdependența crescută a economiei românești cu cele ale acestor țări.

Industria auto a fost motorul principal al exporturilor, cu piese și accesorii de autovehicule și autoturisme clasându-se pe primele două poziții. Pe de altă parte, importurile au fost dominante în sectoare precum părțile și accesorii de autovehicule, petrolul și produsele derivate, și industria farmaceutică. Aceste date evidențiază impactul globalizării asupra structurii comerțului exterior al României și importanța adaptării la dinamica piețelor internaționale pentru a valorifica oportunitățile și a gestiona riscurile.

În concluzie, analiza indicatorilor macroeconomici este esențială pentru a înțelege impactul globalizării asupra pieței muncii din România. Investițiile străine directe și comerțul internațional influențează în mod semnificativ structura și dinamica pieței muncii, contribuind la crearea de noi locuri de muncă și diversificarea oportunităților de angajare. De asemenea, rata șomajului și PIB-ul sunt indicatori cheie care reflectă performanța economică a țării și nivelul de ocupare a forței de muncă, fiind afectate de tendințele globale și de gradul de integrare pe piețele internaționale. Astfel, înțelegerea și monitorizarea atentă a acestor indicatori sunt esențiale pentru adaptarea strategică la schimbările din mediul economic global și gestionarea eficientă a impactului globalizării asupra pieței muncii în România.

4. Solutii si modalitati de adaptare a sistemului economic national la schimbarile determinate de globalizare

Propunerea de modalități de adaptare a sistemului economic național la schimbările determinate de globalizare se referă la identificarea și implementarea de acțiuni și strategii concrete pentru a ajusta și optimiza economia unei țări în fața provocărilor și oportunităților generate de globalizare.

- ***Dezvoltarea competențelor forței de muncă***

Pentru a răspunde cerințelor pieței muncii globalizate, este esențial să investim în dezvoltarea competențelor forței de muncă din România. Spre exemplu:actualizarea curriculumului educațional pentru a include competențe relevante, precum gândirea critică, creativitatea și abilități digitale, extinderea programelor de ucenicie și stagii pentru a oferi experiență practică studenților, încurajarea învățării pe tot parcursul vieții prin scheme de formare profesională subvenționate.

- ***Stimularea inovației și a antreprenoriatului***

Crearea unui ecosistem propice pentru inovație și antreprenoriat va fi esențială pentru a genera noi oportunități de afaceri și locuri de muncă în contextul globalizării.De exemplu:creșterea investițiilor în cercetare-dezvoltare, cu accent pe domeniile cu potențial ridicat, precum tehnologia informației și biotehnologia,dezvoltarea de programe de accelerare și incubatoare pentru start-up-uri inovatoare,îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii prin scheme de garantare și capital de risc.

- ***Atragerea și reținerea talentelor***

Pentru a face față concurenței globale, România trebuie să devină mai atractivă pentru forța de muncă calificată,precum:îmbunătățirea condițiilor de muncă și a beneficiilor pentru a reține talentele în țară,dezvoltarea de programe de repatriere pentru a încuraja revenirea specialiștilor români din străinătate,simplificarea procedurilor de imigrare pentru a atrage lucrători calificați din străinătate.

- ***Creșterea competitivității industriilor***

Sprijinirea industriilor cheie pentru a deveni mai competitive pe plan internațional va fi esențială pentru a menține locurile de muncă și a genera creștere economică,precum:investiții în modernizarea echipamentelor și a tehnologiilor pentru a crește productivitatea,programe de formare profesională pentru a îmbunătăți competențele lucrătorilor din industrie,dezvoltarea de clustere industriale și parteneriate public-private pentru a stimula inovația și colaborarea.

- ***Îmbunătățirea cadrului de reglementare și a guvernanței***

Un cadru de reglementare stabil și o guvernanță eficientă vor fi esențiale pentru a facilita adaptarea la schimbările globale. De exemplu: revizuirea cadrului legislativ pentru a elimina barierele și a promova un mediu de afaceri favorabil, consolidarea capacității instituționale și a coordonării între diferite ministere și agenții, îmbunătățirea transparenței și a responsabilității în implementarea politicilor economice, prin implementarea acestor propuneri concrete, România poate să-și adapteze sistemul economic național la provocările și oportunitățile generate de globalizare, asigurându-și competitivitatea pe termen lung și creând locuri de muncă de calitate pentru cetățenii săi.

Concluzii

În lumina analizelor și informațiilor prezentate anterior, se poate trage o concluzie clară cu privire la efectele globalizării asupra pieței muncii din România și modalitățile de adaptare a sistemului economic național la aceste schimbări. Globalizarea a adus atât provocări, cât și oportunități pentru economia românească, iar adaptarea la aceste schimbări este esențială pentru a asigura competitivitatea și sustenabilitatea pe termen lung.

Constatari:

- Exporturile crescute, crearea de locuri de muncă și oportunitățile pentru companii sunt aspecte pozitive aduse de globalizare, care au un impact semnificativ asupra pieței muncii din România. Aceste beneficii evidențiază potențialul de creștere economică și dezvoltare pe care globalizarea îl aduce țării.
- Pentru a profita de oportunitățile globalizării și a minimiza impactul negativ, România trebuie să se adapteze la schimbările economice și sociale. Este esențial să se investească în dezvoltarea competențelor forței de muncă și să se promoveze inovația și antreprenoriatul pentru a rămâne competitivi pe piața globală în evoluție.
- Integrarea economică europeană a adus beneficii semnificative pentru România, inclusiv creșterea exporturilor și crearea de locuri de muncă. Acest lucru subliniază avantajele colaborării și comerțului internațional, evidențiind necesitatea menținerii unui angajament ferm față de procesul de integrare europeană.

Recomandari:

- Analiza constantă a impactului globalizării asupra pieței muncii și adaptarea continuă a sistemului economic național la schimbările globale sunt cruciale pentru a menține competitivitatea. Este important ca guvernul și actorii

relevanți să investească în cercetare și analiză pentru a înțelege mai bine tendințele și implicațiile globalizării.

- România ar trebui să acorde o atenție deosebită dezvoltării competențelor forței de muncă pentru a răspunde cerințelor unei economii globale în schimbare. Investițiile în educație, formare profesională și reconversie sunt esențiale pentru a asigura că lucrătorii români sunt pregătiți să facă față provocărilor și oportunităților aduse de globalizare.
- Guvernul ar trebui să creeze un mediu propice pentru dezvoltarea afacerilor și inovării, prin simplificarea procedurilor administrative, reducerea birocrăției și promovarea investițiilor în sectoarele cheie și în tehnologiile emergente. Aceste măsuri vor stimula creșterea economică și vor sprijini adaptarea la cerințele unei economii globale în schimbare.

În final, concluzia este că România trebuie să abordeze globalizarea ca pe un proces dinamic, să se adapteze la schimbările rapide și să valorifice avantajele oferite de integrarea economică europeană și de colaborarea internațională pentru a asigura dezvoltarea durabilă și prosperitatea pe termen lung a pieței muncii și a economiei naționale.

Bibliografie

Parlamentul European (2019). *Beneficiile globalizării economice în Europa: date și cifre*. Retrieved from [europarl.europa.eu](https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20190603STO53520/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa-date-si-cifre):

<https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20190603STO53520/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa-date-si-cifre>

Parlamentul European (2023, August). *Impactul globalizării asupra ocupării forței de muncă în UE*.

Retrieved from [europarl.europa.eu](https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2019/8/story/20190712STO56968/20190712STO56968_ro.pdf):

https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2019/8/story/20190712STO56968/20190712STO56968_ro.pdf

Isac Claudia – lect. univ. dr., E. N.-I. (n.d.). *Efectele Globalizării*. Retrieved from

https://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2007-01/8_Isac%20Claudia%20.pdf

MINISTERUL ECONOMIEI, E. Ș. (2020, Ianuarie). *Rezultatele Comerțului Internațional al României*.

Retrieved from [imm.gov.ro](https://www.imm.gov.ro/adaugare_fisiere_imm/2020/04/RO-Comert-international-01-2020.pdf): https://www.imm.gov.ro/adaugare_fisiere_imm/2020/04/RO-Comert-international-01-2020.pdf

Mirela Mazilu, P. D. (n.d.). *FACTORII DETERMINANȚI AI GLOBALIZĂRII ECONOMICE*. Retrieved

from <https://core.ac.uk/download/pdf/6224223.pdf>

Ministerul Muncii. *Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, 2021-2027*. Retrieved from

[mmuncii.ro](https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/SNOFM_2021-2027.pdf): https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/SNOFM_2021-2027.pdf

Napoleon Pop, V. I.-F. (2018, Aprilie). *România în Globalizare*. Retrieved from [cide.ro](http://www.cide.ro/Romania%20in%20globalizare.pdf):

<http://www.cide.ro/Romania%20in%20globalizare.pdf>

- Prof. Univ. Dr. Nora Chiriță, Lect. Univ. Dr. Nica T Ionut-Costinel (2023-2024). *Analiza și diagnoza sistemelor economice, Tip-C*. Retrieved from [online.ase.ro](https://online.ase.ro/course/view.php?id=41113):
<https://online.ase.ro/course/view.php?id=41113>
- Oana Popovici, l. u. (2020, Septembrie). *Investitiile straine directe in Romania*. Retrieved from [fic.ro](https://fic.ro/documents/investitiile-straine-directe-in-romania):
<https://fic.ro/documents/investitiile-straine-directe-in-romania>
- Popa, V. (2005). *Implicatiile Globalizarii Asupra Securitatii Nationale*. Retrieved from cssas.unap.ro:
https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/implicatiile_globalizarii_asupra_securitatii_nationale.pdf
- Prof. Univ. Dr. Nora Chiriță, Lect. Univ. Dr. Nica T Ionut-Costinel (2023-2024). *Analiza și diagnoza sistemelor economice, Tip-S*. Retrieved from <https://online.ase.ro/course/view.php?id=41131>
- Banca Nationala Romana (2022). *Investițiile străine directe în România - Raport anual (2022)*. Retrieved from BNR: <https://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=9403>
- Zaim, D. (2019). Impactul globalizării asupra ocupării forței de muncă în Uniunea Europeană. Parlamentul European: Contruirea unei Europe sociale rămâne o prioritate. *Calea Europeana*.

B. Sistemul de plăți electronice la o Banca Comercială – Utilizarea limbajului de modelare UML

Sistemul de plăți electronice propus de banca comercială va permite utilizatorilor să efectueze transferuri de bani, să plătească facturi și să verifice soldurile conturilor lor online, folosind o aplicație web sau mobilă. Pentru a dezvolta și implementa acest sistem, banca a ales să utilizeze modelarea UML pentru a vizualiza cerințele sistemului și a facilita comunicarea între stakeholderii proiectului. Prin utilizarea diagramelor UML, banca poate obține o înțelegere clară și structurată a sistemului de plăți electronice.

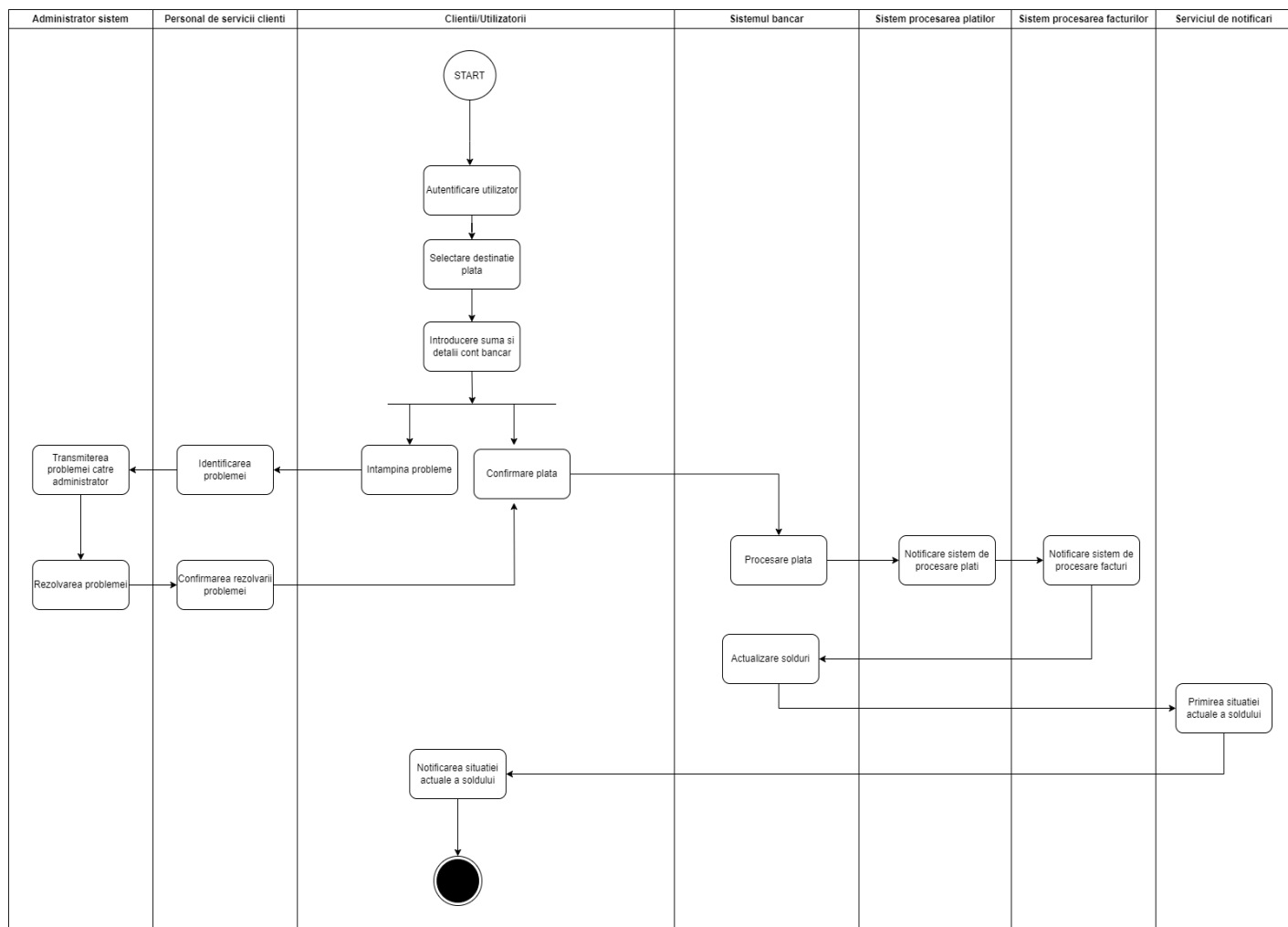
- a) În sistemul de plăți electronice, actorii implicați includ atât entități umane, cât și componente sau sisteme externe care interacționează cu sistemul.
- Sistemul bancar reprezintă întregul sistem bancar al băncii, inclusiv baza de date a conturilor, modulele de securitate, modulele de procesare a tranzacțiilor etc. Rolul său este de a gestiona și de a procesa toate tranzacțiile financiare și operațiunile legate de conturi efectuate de utilizatori prin intermediul sistemului de plăți electronice.
  - Utilizatorii/Clienții sunt actorii primari care interacționează direct cu sistemul pentru a efectua acțiuni precum transferul de bani, plata facturilor și verificarea soldurilor conturilor. Ei sunt esențiali pentru funcționalitatea sistemului și sunt principalii beneficiari ai serviciilor de plăți electronice.
  - Administratorul sistemului este responsabil pentru gestionarea și întreținerea sistemului de plăți electronice. Acesta se ocupă de configurarea și actualizarea sistemului, gestionarea conturilor utilizatorilor, monitorizarea securității și a performanței sistemului și oferirea suportului tehnic atunci când este necesar.
  - Personalul de servicii clienți sunt angajații băncii care interacționează direct cu clienții, oferind asistență și suport în utilizarea sistemului de plăți electronice.
  - Sistemul de procesare a plăților reprezintă alte sisteme bancare sau de procesare a plăților cu care banca interacționează pentru a facilita transferurile de bani între conturile clienților săi și conturile altor bănci.
  - Sisteme de procesare ale facturilor sunt sisteme externe cu care banca poate interacționa pentru a facilita plățile de facturi pentru serviciile publice sau alte servicii.
  - Serviciul de notificări reprezintă un serviciu extern sau intern care se ocupă de trimiterea de notificări către utilizatori pentru a-i informa despre diverse evenimente legate de conturile lor, cum ar fi confirmarea transferurilor de bani sau a plăților efectuate.

- b) Matricea de trasabilitate este un instrument care asigură legătura între cerințele funcționale și nefuncționale ale sistemului și elementele de modelare UML corespunzătoare. În cazul sistemului de plăți electronice, matricea de trasabilitate arată cum cerințele sistemului, cum ar fi efectuarea transferurilor de bani și verificarea soldurilor conturilor, sunt legate de actori, cazuri de utilizare și stări, precum și de elementele de modelare UML, cum ar fi Diagrama de Activitate și Diagrama de Stare.

Cerinte Functionale/Nefunctionale	Actorii UML	Cazurile de utilizare	Starile
Cerinte Functionale			
Efectuarea transferurilor de bani	Utilizatori/Cienti	Transfer de bani	Initializare Autorizare Finalizare
Plata facturilor	Utilizatori/Cienti	Plata facturilor	Initializare Selectare beneficiar Confirmare plata
Verificarea soldurilor conturilor	Utilizatori/Cienti	Verificare solduri	Initializare Interogare sold Afisare sold
Configurarea si actualizarea sistemului	Administratorul sistemului	Configurare sistem	Initializare Configurare Actualizare
Gestionarea conturilor utilizatorilor	Administratorul sistemului	Gestionare conturi	Initializare Creare cont Stergere cont
Monitorizarea securitatii si a performantei sistemului	Administratorul sistemului	Monitorizare sistem	Initializare Monitorizare Securitate Monitorizare performanta
Oferirea suportului tehnic	Administratorul sistemului	Suport tehnic	Initializare Receptionare cerere suport Solutionare
Asistenta si suport pentru utilizatori	Personalul de servicii clienti	Suport utilizatori	Initializare Asistenta Rezolvare
Facilitarea transferurilor de bani intre conturile clientilor si conturile altor banci	Sistemul de procesare al platilor	Procesare transferuri	Initializare Verificare conturi Transfer bani Confirmare
Facilitarea platilor de facturi	Sistemele de procesare ale facturilor	Procesare facturi	Initializare Selectare facture Plata Confirmare

Trimiterea de notificari catre utilizatori	Serviciul de notificari	Trimitere notificari	Initializare Generare notificari Trimitere
Cerinte Nefunctionale			
Securitate	Sistem bancar	Securitate	Initializare Verificare Autentificare Criptare date
Performanta	Sistem bancar	Performanta	Initializare Monitorizare trafic Optimizare
Disponibilitate	Sistem bancar	Disponibilitate	Initializare Monitorizare Redundanta

- c) Diagrama de activitate UML este o diagramă de comportament care ilustrează fluxul de lucru al acțiunilor pas cu pas ale sistemului. În cadrul sistemului de plăți electronice, această diagramă arată cum utilizatorii plătesc facturi, facilitand înțelegerea fluxului de lucru al sistemului și identificarea punctelor critice unde se pot produce erori sau întârzieri.

- d) Diagrama Use Case (caz de utilizare) este o reprezentare grafică a interacțiunii dintre actori (utilizatori sau alte sisteme) și sistemul respectiv. Aceasta evidențiază funcționalitățile sistemului și scopurile pe care utilizatorii le au atunci când interacționează cu sistemul. Cazurile de utilizare sunt reprezentate sub formă de elipse, iar actorii sunt reprezentați sub formă de stickman.

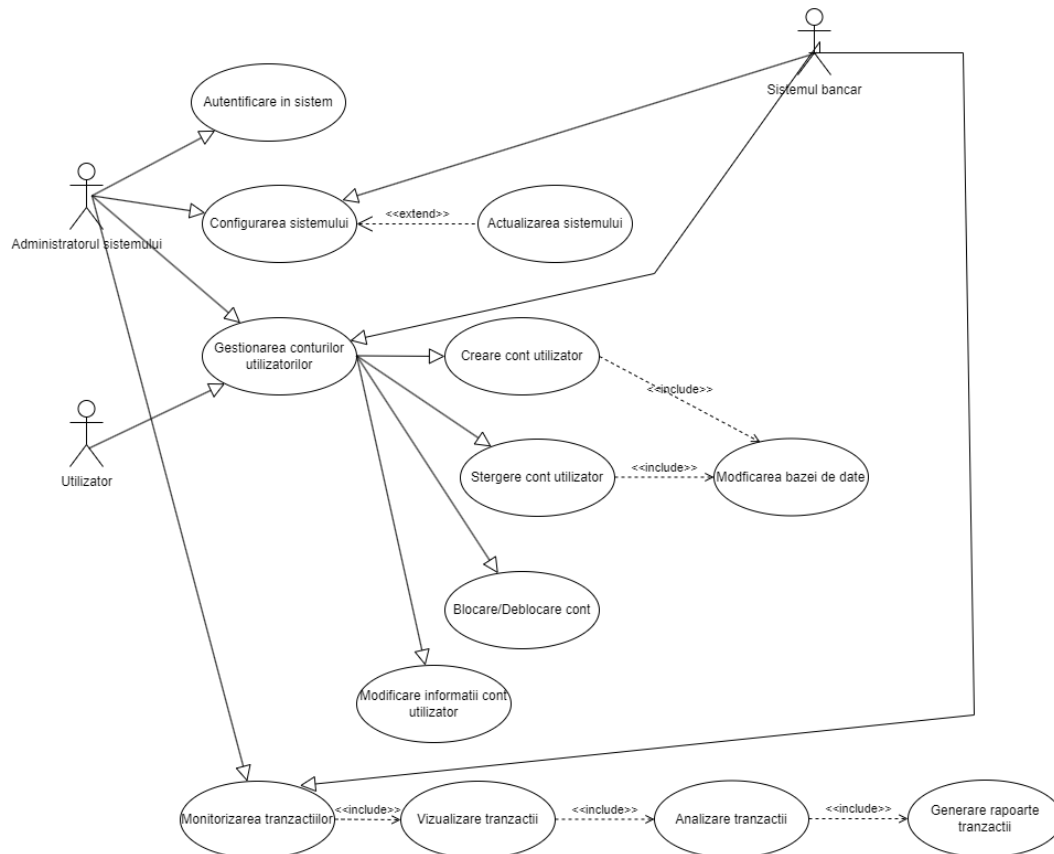
Prima diagrama Use-Case evidențiază acțiunile pe care le poate întreprinde un client în cadrul sistemului de plăți, precum verificarea soldului contului, efectuarea transferurilor de bani și plata facturilor. Acest lucru oferă o înțelegere clară a funcționalităților disponibile pentru utilizatorii finali.

A doua diagramă Use Case se concentrează pe cazurile de utilizare pentru administratorul sistemului, evidențiind funcționalitățile necesare pentru gestionarea și întreținerea sistemului de plăți. Aceasta include configurarea și actualizarea sistemului, gestionarea conturilor utilizatorilor și monitorizarea tranzacțiilor.

Diagrama Use-Case Administrator

- e) Diagrama de stare este o reprezentare grafică a evoluției unei entități sau a unui sistem prin diferite stări posibile și tranziții între aceste stări. În cazul unei tranzacții de plată, o diagramă de stări arată modul în care tranzacția evoluează de la inițierea sa până la finalizarea sau anularea ei, evidențiind stările intermediare prin care trece tranzacția și condițiile care determină tranzițiile între aceste stări. Această diagramă oferă o perspectivă vizuală asupra procesului de plată, facilitând înțelegerea și gestionarea acestuia.

